

maandag, 11 augustus 2008:

Daugnague – Dax, 90 km

Als we om kwart voor negen op de fiets stappen, ligt de weg glimmend op ons te wachten, omdat het miezerde toen we opstonden. Inmiddels is het droog geworden. In een recordtijd fietsen we naar Labouheyre. We stoppen bij de Eglise Saint-Jacques. Even kijken of de kerk open is. Ik voel aan de deur. Hij geeft mee. Het interieur is schemerig en koel. Er hangt zo'n typische kerkklucht die ruikt alsof hij nooit verplaatst wordt en er al eeuwen hangt. Een groot, gebrandschilderd raam met een afbeelding van een kalende Jakobus als pelgrim met zijn hoed om zijn nek in plaats van op zijn hoofd trekt onze aandacht. Jacob van Nieuwlande is hier misschien ook naar binnen gegaan. Hij heeft vanaf Belin-Béliet de Romeinse weg gevolgd. Dat plaatsje en ook Labouheyre stonden in de oudheid al op de kaart als garnizoensplaatsjes.

We stappen weer op. Als we even later bij een bakker afstappen, zien we de man en het meisje die we ook even in Compiègne zagen, aan de overkant van de straat voorbijrijden.

Van de oude Romeinse weg die Jacob na Labouheyre volgde, kunnen wij geen gebruik meer maken omdat hij verdwenen is onder het asfalt van de N10. Onze weg gaat in een kaarsrechte lijn naar Escource, een dorp van niks zoals de meeste dorpen in Les Landes. Daarna worden de wegen smaller en wat bochtiger, hoewel de lange, rechte stukken blijven overheersen. Ze worden nauwelijks gebruikt en moeten oneindig lang mee. Hun asfalt is oud en versleten, vertoont scheuren en slijtplekken en brokkelt langs de randen af. Maar het zijn niet zomaar simpele verbindingswegen tussen ingeslapen en vergeten dorpjes diep in de binnenlanden van Les Landes. Het zijn de pelgrimswegen van de twintigste en eenentwintigste eeuw. En daar zijn ze trots op. Dat willen al die wegen samen uitdragen. Ze zouden het van de daken willen schreeuwen, maar dat gaat niet. Er zijn hier geen daken en bovendien is dit een gebied waar stilte en rust moeten overheersen. Alleen de asociale cicaden wensen daar niet aan

mee te werken en zetten een grote bek op. Gelukkig hebben de wegen uit een onverwachte hoek hulp gekregen. Ze zijn gaan behoren tot het Europees cultureel erfgoed en dus kwam er geld beschikbaar. Niet voor een facelift van hun wegdek. Dat was wat al teveel gevraagd, maar wel voor borden. Blauwe borden met een bruingele rand. Drie stuks boven elkaar op zwarte palen. Het bovenste bord wordt opgesierd met een tekening van een middeleeuwse pelgrim met daarbij de tekst '*Chemin de Compostelle*'. De afgebeelde pelgrim is nog maar kort onderweg. Hij oogt ongelooflijk fit en stapt met grote passen voorwaarts. Het middelste bord heeft als tekst '*Voie de TOURS*' en het onderste toont het symbool van het Verenigd Europa met daarbij de tekst '*Itinéraire Culturel Européen*'. Waarom dat niet allemaal op één bord kan, is me een raadsel. Hoogstwaarschijnlijk waren er drie verschillende subsidiepotjes. Als ik een foto van de borden neem, komen de man en het meisje ons achterop gereden. Ze stoppen. Het zijn een vader met zijn dochter. Ze komen uit België en zijn net als wij op 25 juli vertrokken.

Op enkele plaatsen hebben de naaldbossen het veld moeten ruimen voor grote maïsvelden waarover beregeningsinstallaties zich uitstrekken als reusachtige insecten. Ook scharrelen er ergens in dit niemandsland duizenden en duizenden witte ganzen rond, onwetend van het wrede lot dat hen wacht. De laatste twaalf dagen van hun leven zullen ze hun schuren niet meer uitkomen en zullen hun levers op een gruwelijke wijze vetgemest worden voor de foie gras, de beroemde ganzenleverpaté. Vreemd dat er geen Franse Partij voor de Dieren bestaat.

We passeren kleine plaatsjes als Onesse-et-Laharie en Lesperon. Heel even zijn we terug in de bewoonde wereld en maken van die gelegenheid gebruik om koffie te drinken in een sjofel hotelletje. Het ziet er niet uit in tegenstelling tot de bloempotten op het terras, waarin de hibiscus weelderig bloeit. We gaan naar binnen. Achter de bar staat een nors ogende waard met een kolossaal, ontbloot bovenlijf. Hij kijkt ons misprijzend aan en zwijgt.

'Twee koffie verkeerd, alstublieft,' zegt Nel bijna fluisterend.

Hij brult onze bestelling door naar de keuken. Tien minuten later brengt een klein, dik vrouwtje in een bruine jurk vol vetvlekken de koffie. Dat kan nooit wat zijn. Mis, de koffie smaakt voortreffelijk. Na de koffiestop worden we weer opgeslokt door de bossen. Moederzielalleen rijden we door dit verlaten land. We worden er stil van. Mijn gedachten zouden nu de vrije loop moeten nemen, maar ze doen dat niet. Ik denk helemaal nergens aan. Mijn hersenen hebben een snipperdag genomen. Ik fiets gewoon heerlijk met mijn verstand op nul.

Pas als we Dax naderen en het drukker wordt op de weg, ontwaken mijn hersenen om ons veilig door het verkeer te leiden. We volgen de doorgaande weg naar het centrum waar het toeristenbureau is ondergebracht in een hypermodern gebouw. Nel gaat naar binnen. Ik wacht met de fietsen dicht bij de gevel. Als ik op mijn fietscomputertje wil kijken hoe hoog onze gemiddelde snelheid vandaag was, zie ik tot mijn stomme verbazing dat op de display steeds wisselende snelheden aangegeven worden. Hoe kan dat? Mijn fiets staat stil. Ik loop naar Nels fiets en kijk op haar computertje. Niets aan de hand. Op haar display staat een grote nul. Ik verplaats mijn fiets een paar meter. Het computertje komt tot rust. Dan zet ik Nels fiets op de plaats waar de mijne stond. Ook haar computertje slaat op hol. Het ene na het andere getal verschijnt op de display. Snelheden tot boven de zestig kilometer per uur. Als ik haar fiets terugzet, verschijnt de nul weer op de display. Ik breek mijn hoofd over dit raadsel. Dan komt Nel naar buiten.

'We hebben een kamer in hetzelfde hotel als zeven jaar geleden', zegt ze enthousiast.

'Fijn,' reageer ik kort, 'maar er is hier iets geks aan de hand. Moet je eens op je tellertje kijken als ik je fiets daar neerzet.'

Verbaasd kijkt ze me aan.

'Ik heb voor twee nachten een betaalbare hotelkamer geregeld. Ik dacht dat je daar blij mee zou zijn en jij hebt alleen maar belangstelling voor mijn kilometertellertje.'

'Natuurlijk ben ik er blij mee, maar hier is iets heel geks aan de hand. Let maar op.'

'Wat valt daar dan op te zien?' vraagt ze nu toch wel een tikkeltje nieuwsgierig?

'Kijk nou maar.'

Ik zet haar fiets op de bewuste plek.

'Hoe kan dat nou? Mijn tellertje slaat op hol. Hij geeft allemaal verschillende getallen aan.'

'Gek, hè. Kijk, met mijn tellertje gebeurt hetzelfde.'

Ik verwissel de fietsen van plaats. Met grote ogen staart Nel naar mijn op hol slaand fietscomputertje.

'Er moet hier iets zijn waarop ze reageren. Ik denk een of andere vorm van straling. Of er loopt op die plaats een kabel door de muur die dit veroorzaakt. Maar hoe dit kan, is mij een raadsel,' zeg ik.

'Het is inderdaad wel gek.'

'Je zult een pacemaker hebben en hier toevallig even staan wachten. Slaat dat ding opeens op hol. Kunnen ze je gelijk onder een zeil afvoeren.'

'Zo kan het wel weer. Kom, we gaan ons hotel opzoeken,' breekt Nel het gesprek af.

Als we naar het hotel fietsen, zien we dat Dax in gereedheid wordt gebracht voor een groot feest dat morgen moet losbarsten. Tot onze grote schrik wordt er op het plein schuin voor ons hotel een kermis opgebouwd. Ook pal ervoor zijn kermismensen actief, terwijl op het smalle hotelterras een bar wordt opgebouwd. We hebben een kamer met een klein balkonnetje op de eerste verdieping aan de voorzijde. Dat beloven twee vervelende nachten te worden.

We gaan nog even Dax in. De stad is een mondain kuuroord met veel hotels. Het warme, zwavelhoudende water uit de bronnen en de modder uit de Adour moeten een heilzame werking hebben op lichaam en geest. De Romeinen waren hiervan al overtuigd. Aan hun warmwaterbron, La Fontaine Chaude, dankt de stad haar bekendheid als kuuroord.

Saint-Paul-lès-Dax, 1410

Jacob van Nieuwlande had geen belangstelling voor de heil-

zame baden. Hij was gefixeerd op zijn pelgrimstocht en trok, zoals alle pelgrims dat deden, naar Saint-Paul-lès-Dax, een voorstadje in het noordwesten van het kuuroord. Daar stak hij de Adour over. Les Landes lag achter hem. Hij had geluk gehad. Een paar dagen geleden was het maar net goed afgelopen. Hoe had hij zo stom kunnen zijn om Les Landes alleen in te trekken? Waarom had hij in Bordeaux niet gewacht tot Willem van Hoorne met wie hij al vanaf Kamerijk optrok, voldoende hersteld was van zijn hondenbeet om verder te trekken? Waarom was hij zo onrustig geweest? Wat dreef hem toch voort? De dag daarvoor waren bij een eenzaam boerderijtje vijf honden op hen afgestormd. Ze hadden ze met hun staven van het lijf proberen te houden, maar een grote, bruine hond had kans gezien zijn tanden in Willems kuit te zetten voordat hij hem een enorme klap met zijn staf had kunnen verkopen. In een beekje had Willem zijn wond schoongespoeld, maar toch was hij gaan ontsteken. In Bordeaux had een chirurgijn er het mes in moeten zetten. Pas over een week zou Willem verder kunnen. Zo lang had hij niet willen wachten. Ze hadden afscheid genomen en hij was Les Landes ingetrokken. De dagen waren lang en eentonig geweest. Hij had de oude Romeinse weg gevolgd en was na een paar dagen aangekomen in Labouheyre. Hij had er overnacht in een hospitaal. Er waren nog vier pelgrims. Fransen, zo te horen. Hij probeerde met hen in contact te komen, maar ze hadden hem de rug toegekeerd en met zijn vieren twee kruiken wijn leeggedronken. De volgende ochtend waren ze al voor hem vertrokken. Het weer was omgeslagen. De zon was schuil gegaan achter donkere wolken en het had veel geregend. Door het drijfnatte land had hij opnieuw de oude Romeinse weg gevolgd. Aan het eind van de dag was hij moe geweest en had niet opgelet. Op een splitsing had hij de verkeerde afslag genomen. Pas toen het schemerig begon te worden en hij nog altijd door een eindeloos lijkend naaldbos voortsjokte, was hij ongerust geraakt. Hij had allang in een dorp moeten zijn. Het pad werd steeds smaller en was op een gegeven moment gewoon opgehouden. Gelukkig was het droog geworden, maar

de nacht was veel te snel gekomen. Een inktzwarte nacht. Geen maan, geen sterren. Hij was onder een boom gaan liggen en had geprobeerd wat te slapen. Dat was nauwelijks gelukt door de angstaanjagende geluiden in het bos. Onder de ochtend was het opnieuw gaan regenen. Hij had zijn laatste homp brood gegeten en was op goed geluk verder gelopen. Na het bos was hij op een open vlakte met heide, gras en wat bomen en struiken terechtgekomen. Het was inmiddels droog en de zon was door de wolken heen gebroken. Tussen het gras en de heide had water geglinsterd. Een moeras! Daar hadden ze hem in Bordeaux nog zo voor gewaarschuwd. Gelukkig leek er een pad door te lopen. Voorzichtig was hij verder gegaan. Voetje voor voetje. Telkens voelend met zijn stok of de bodem stevig genoeg was. Alles leek goed te gaan. In de verte had hij zandheuvels met bomen en struiken gezien. Nog even en hij zou het moeras veilig achter zich laten. Hij had het geblaat van schapen gehoord en het blaffen van een paar honden. Het had hem even afgeleid en hij was naast het pad gestapt. De grond was onder zijn voeten weggezakt en het moeras had hem tot aan zijn knieën omlaag getrokken. Langzaam was hij verder omlaag gezogen. Wanhopig had hij geprobeerd eruit te komen, maar daardoor was hij alleen maar dieper weggezakt. Hij had om hulp geschreeuwd en plotseling had een paar meter voor hem een luid blaffende hond gestaan. Op het geblaf waren twee mannen afgekomen. Herders. Ze stonden op hoge stelten en hadden hem twee lange stokken aangereikt. Hij had ze vastgegrepen en ze hadden hem met veel moeite op de kant getrokken. Uitgeput had hij daar een tijdje gelegen. Toen was hij opgestaan en de herders strompelend gevolgd naar de rand van de zandvlakte. Daar was een pad geweest. Ze hadden hem gewezen welke kant hij op moest lopen, hem een stuk brood gegeven en een paar slokken wijn laten drinken. Hij had ze uitvoerig bedankt en was verder gestrompeld. Bij een beekje had hij zich gewassen. Het pad had hem veilig teruggebracht op de oude Romeinse weg. 's Avonds was hij in een dorpje aangekomen en had hij in een herberg kunnen overnachten.

Nu dankte hij God in de parochiekerk van Saint-Paul-lès-Dax dat hij Les Landes had overleefd. Daarna bekeek hij de fries met de prachtige basreliëfs op de buitenmuur van de kerk en begreep wat God van hem verwachtte. Hij moest verder. Nog een paar dagmarsen tot de Pyreneeën.

Het feest moet een gigantisch zuipfestijn worden als we afgaan op het grote aantal buitenbarretjes dat men aan het opbouwen is. Op grote affiches lezen we dat het maar liefst vijf dagen gaat duren en dat het dit jaar overgoten is met een Spaans getint sausje. De gemeente kent haar pappenheimers en heeft de nodige voorzorgsmaatregelen getroffen. De Romeinse warmwaterbron is achter hoge schuttingen verdwenen en alle plantebakken bij het Hôtel de Ville zijn afgeschermd met hekken.

's Avonds eten we in het restaurant van het hotel. Er zitten uitsluitend hotelgasten die in Dax komen kuren. Een stokoud vrouwtje roept hard dat we bij haar mogen aanschuiven. We zijn slechte pelgrims en doen het niet. Ze probeert het even later bij andere hotelgasten. Een schreeuw om aandacht, maar ze blijft moederziel alleen aan haar tafeltje zitten. Later gaat een wat sociaal voelender hotelgast even met haar praten. We horen dat het oude mensje Mireille heet.

Als we terugkeren op onze kamer, valt de schemering al langzaam over de stad en kleurt de avondlucht oranje. De opbouw van de kermis gaat nog altijd door. Aan de overkant van de straat is een rijdend kraampje met gokapparaten verschenen. Van die hijskraantjes die op het laatste moment dat prachtige Rolexhorloge toch weer uit hun grijper laten vallen. Een moeilijk lopende, oude man, gekleed in een donkerblauwe korte broek en een wit hemd dat zijn dikke buik omspant, bouwt met zijn graatmagere vrouw de kraam op. Regelmatig moet hij op de dissel van het kraampje gaan zitten om op adem te komen. Het pinnige vrouwtje loopt heel bedrijvig heen en weer en neemt het merendeel van het werk voor haar rekening. 'Leven als een God in Frankrijk' is niet voor iedereen weggelegd.